

Ретроспективний аналіз нормативного забезпечення прав меншин у міжнародному праві до створення ООН

Особливу увагу проблема меншин набула в ХХ столітті. Політичні кризи і озброєні конфлікти виникали саме там, де право, мовних меншин виявлялися обмеженим. Не дивлячись на те, що абсолютна більшість держав характеризуються складними конфесійними, лінгвістичними і етнічними структурами, тобто є поліетнічними, поліконфесійними і багатомовними, багато урядів таких держав заперечують застосування поняття «меншина» до власного населення. В сучасних умовах розробка особливих законодавчих норм для меншин різних типів (мовні, релігійні і етнічних меншини що борються за досягнення вельми різних прав і свобод) дозволяє захистити права більшої кількості груп, оскільки деякі уряди і сьогодні не охоче визнають у себе наявність, наприклад, національних меншин, більш охоче стануть учасниками спеціалізованих конвенцій по захисту прав мовних і релігійних меншин, чим ратифікують універсальну конвенцію з прав меншин. Саме тому аналіз норм, які беруть свій початок з часів середньовіччя щодо захисту прав меншин, дасть змогу зрозуміти особливості відповідних норм сучасного міжнародного права.

Ключові слова: договір, Ліга Націй, меншина, норма міжнародного права, права меншин, самовизначення.

Постановка наукової проблеми та її значення. Історія міжнародно-правових гарантій захисту меншин нараховує більше три століття. Факти укладання міжнародних договорів, що зачіпають внутрішню політику однієї з договірних сторін в сфері цивільних прав окремих груп населення, знає історія міжнародних відносин XVII століття проте слід відмітити, що для цього періоду найбільш типовими «меншинами», права яких підлягали міжнародному регулюванню, були релігійні меншини, і договори які стосувалися, права вільного віросповідання (Оснабрюкський і Мюнстерський договори 1648 р., що завершили Тридцятирічну війну, містили статті, що обумовлюють права релігійних меншин (кальвіністів і лютеран) Німеччини).

Мета статті полягає у тому, щоб з'ясувати проблеми прав меншин в міжнародному праві та визначити перспективи щодо подолань таких проблем Світовою Спільнотою на основі аналізу норм міжнародного права.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Першими договорами які містили норми, щодо захисту прав меншин вважаються Оснабрюкський і Мюнстерський договори 1648. Саме Оснабрюкський договір вирішував ряд міжнародно-правових питань, які істотно вплинули на подальший розвиток міжнародного права і на історію європейських держав. Ним вперше була встановлена система політичної рівноваги, сутність якої полягала в тому, що створена договором спільність європейських держав вважалася незмінною і проти держави – порушника договірних положень могла вестися справедлива війна. Крім того Договір визнав рівність віросповідань католиків та протестантів. Пізніше ця норма була закріплена Аугсбургским договором 1555 року. Аугсбургський світ визнав лютеранство офіційною релігією і встановив право імперських станів на вибір віросповідання, відповідно до якого релігія монарха визначала релігію його підданих [1, с. 33].

І Оснабрюкський і Мюнстерський договори склали частини Вестфальського миру, що завершив Тридцятирічну війну (1618-1648), головними дійовими особами в якій були Німеччина, Франція і Швеція. Факт внесення норм, регулюючих положення релігійних меншин Німеччини (лютеран і кальвіністів) в тексти франко-германського (Мюнстерський) і шведсько-німецького (Оснабрюкський) договорів, які в подальшому вплинули на розстановки політичних сил в Європі того часу. Головною метою Вестфальського миру було закріплення політичного режиму, сприяючого роз'єднаності німецьких князівств. Статті про релігійні меншини, які були в даних договорах були інструментом створення цього режиму. Крім того, ці статті, знаходячись в контексті такого жанру дипломатичних документів як «капітуляції» (згодом аж до нового підходу до проблеми меншин в системі ООН статті про меншини найчастіше з'являлися в документах саме цього типу, що, зрозуміло,

не могло не позначитися на відношенні до меншин з боку урядів країн які капітулювали), які існували у вигляді зв'язку між ослабленням державного суверенітету і правами меншин

Потрібно відмітити, що Оснабрюкський договір містив статтю, що проголошує свободу віросповідання в Германії: стаття 5 підтверджувала договір в Пассау 1552 року, що надавав лютеранам рівні з католиками права відносно правосуддя і доступу до судових посад, а також свободу віросповідання. Ця ж стаття визнавала дійсним Аугсбургський релігійний світ 1555 року. На додаток до визнання рівних прав католиків і лютеран, релігійна свобода розповсюджувалася і на кальвіністів. Під свободою віросповідання в даному випадку розумілася свобода вибору і відправлення релігійного культу світськими і духовними князями – суверенами князівств; крім того, особиста свобода віросповідання розповсюджувалася ще на одну категорію – імперських лицарів. Рядові піддані у тому випадку, коли їх віра відрізнялася від віри місцевого князя, могли виганяти з князівства, що відповідало закріпленому ще миром Аугсбургским принципу (хто володарює, той встановлює релігію для підданих) [1, с. 74].

Як зазначає М. В. Буроменський, Вестфальський конгрес став першими міжнародними зборами, що не тільки мали на меті по-новому організувати міжнародні відносини, а й прийняли рішення, які радикально вплинули на подальший розвиток міжнародного права. Сформульовані в Мюнстерському й Оснабрюкському трактатах міжнародно-правові принципи стали визначальними на два наступні сторіччя [2, с. 67].

Аналогічні статті відносно католицької меншини в Оттоманській імперії містилися в австро-турецькому і польський-турецькому договорах, підписаних на Карловіцькому конгресі 1699 р. Права православної церкви в Туреччині були гарантовані пізніше статтями Кучук-кайнарджійського мирного договору 1774 р. Розпад Оттоманської імперії і численні версії рішення так званого «східного питання» в урядів Великих держав стали тією сферою міжнародних відносин, в якій в основних рисах складалася практика встановлення міжнародних гарантій для захисту релігійних і національних меншин [3].

Використання захисту меншин для ослаблення супротивника і посилення власних позицій в своїй політиці використовував і кардинал Рішельє, який переслідував французьких протестантів і одночасно створював сильну протестантську коаліцію за межами країни «для захисту відвічних німецьких свобод» [4]

Саме ці документи розглядаються як найбільш ранні історичні прецеденти застосування міжнародних механізмів врегулювання правових проблем, що стоять перед окремими групами населення усередині держави. [Визнання прав меншин в даних договорах визначається стійкими асоціаціями з ідеєю капітуляції, обмеженням суверенітету, применшенням значення держави, втручанням в її внутрішні справи. Спроби виробити в міжнародному праві таке визначення меншини, яка б виключала ірредентистські групи з числа бенефіціантів залишаються однією з найбільш істотних перешкод на шляху створення ефективних міжнародних норм, що гарантували права меншин.

Отже, даний етап в розвитку міжнародного права щодо регулювання положення меншин характеризувався тим, що розвиток прав меншин змістовно повторював етапи розвитку індивідуальних прав, почавшись з охорони прав віросповідних меншин і розповсюдившись потім на мовні, расові, національні і етнічні меншини. Також охорона прав меншин, яка існувала спочатку у вигляді двосторонніх угод (окремі пункти мирних договорів і т.д.), згодом трансформувалась у розширення об'єму прав меншин, регульованих нормами міжнародного права.

Наступним вагомим кроком формування система міжнародних колективних гарантій була система, розроблена у рамках Ліги Націй, яка розглядається дослідниками як самостійний і важливий етап в розвитку міжнародного захисту меншин. Питання національного рівноправ'я малих народів стало ключовим в зовнішній політиці великих держав в багатьох регіонах (заклик до об'єднання польських земель в рамках російської державності в маніфесті 15.08.1914 р.; озброєння німцями ірландців, фіннів і фламандців і підтримка ними сепаратистських націоналістичних рухів; озброєння сербів, чехів, поляків, словаків з боку держав Антанти для боротьби під гаслами національної незалежності проти австро-німецького блоку і т.п.) [5].

Використання проблем меншин в пропагандистських кампаніях, на початку ХХ століття, як і часи середньовіччя була направлена на ослаблення супротивника, а також ставка відігравала певну роль в таємній європейській дипломатії під час війни, і в подальшому призвело до рішень згідно яких виковувалися принципи рішення проблем меншин і політики по відношенню до них, що знайшли згодом віддзеркалення в документах Ліги Націй.

Ще одним джерелом, що вплинуло на складання названих принципів, стали документи деяких міжнародних організацій, спеціально присвячені проблемам меншин. В зв'язку з цим слід згадати

«Проект декларації прав національностей», розроблений міжнародним Бюро національностей Конференції національностей, що збиралася в Парижі в 1915 р. і Лозанні в 1915 р. Відповідно до цього документа європейські національності повинні були мати право утворення федеральної або унітарної держави, а національні меншини – права на місцеву, муніципальну, учбово-культурну і релігійну автономію. Аналогічна пропозиція містилася в 4-му пункті програми, запропонованої на першому засіданні Брест - литовській мирній конференції 22.12.1917 р. радянською делегацією. Цей пункт передбачав: «По відношенню до територій, населених декількома національностями, право меншин захищається спеціальними законами, що забезпечують їй національно-культурну самостійність і, за наявності фактичної можливості, адміністративну автономію» [6].

Норми які забезпечували права меншин містилися в «Мінімальній програмі миру», а також «Проекті міжнародного договору про права національних меншин» (1917 р.) які розробила «Центральна організація міцного миру» (Гаага) в 1915 р. Упершій статті «Проекту міжнародного договору про права національних меншин» затверджувалося право «кожної національності, як складової частини договірних держав, розвивати свою національність і мову» [7]. Далі перераховувалися конкретні права меншин в сфері національної культури, релігії, політичних прав (пропорційне представництво в органах влади) і пропонувалося заснувати міжнародні органи - Комісію і Трибунал національностей для контролю за дотриманням умов договору.

Згодом ці та інші норми міжнародного права були враховані Вудро Вільсона в проекті статуту Ліги Націй, на зміст якого вплинула діяльність єврейських національних організацій, що ставлять питання про міжнародні гарантії для захисту прав національних меншин в центр своєї уваги. Відомий «Білль про права» Американського єврейського конгресу, а також численні меморандуми, адресовані урядам США, Англії і Франції, містили вимоги конкретних гарантій захисту прав єврейських меншин в країнах післявоєнної Європи, а також проекти вирішення окремих питань процедури і механізму Ліги націй в цій сфері [8]. Один з таких меморандумів послужив стимулом для створення «Комітету нових держав і захисту меншин», робота якого за участю представників США, Франції, Великобританії і Італії проходила з травня по грудень 1919 р. і завершилася підготовкою першого з так званих «договорів про меншин» – договору з Польщею. Аналогічні договори були підготовлені з Австрією, Угорщиною, Болгарією, Туреччиною, Чехословаччиною, Югославією, Румунією і Грецією.

На першій Асамблеї Ліги Націй 15.12.1920 р. була прийнята рекомендація, що обумовлює як обов'язкову умову прийому в Лігу зобов'язання з боку вхідної в Лігу країни виконувати всі принципи договорів про меншини. Міжнародні конвенції, договори і декларації, що склали основи захисту прав меншин в Лізі Націй, як правило, містили в своїх текстах положення, що визнає її як верховного спостерігача і гаранта виконання відповідними державами своїх міжнародних зобов'язань відносно меншин. Наприклад, договори з Австрією (стаття 69), Болгарією (стаття 57), Польщею (стаття 12), Румунією (стаття 12) і Югославією (стаття 11) містили положення, відповідно до якого зобов'язання цих держав по відношенню до національних меншин оголошувалися зобов'язаннями міжнародного значення і ставилися під гарантію Ліги Націй [7].

Окрім перерахованих документів Рада Ліги Націй в період з 1920 по 1932 роки рекомендувала цілому ряду держав укласти двосторонні і багатосторонні угоди про гарантії прав національних меншин. До цих угод належить двостороння угода між Фінляндією і Швецією про автономію Аландських островів від 27 червня 1921 року Рада Ліги Націй прийняв спеціальну резолюцію про передачу суверенітету над островами Фінляндії [9].

За рекомендацією Ради був підписаний договір про гарантування прав національних меншин між Латвією, Польщею, Фінляндією і Естонією від 17 березня 1922 року, а також була прийнята секретна політична Конвенція між Польщею і Українською республікою (Варшава, 21 квітня 1920 року), Договір між Великобританією, Італією, Румунією, Францією і Японією про приєднання Бессарабії до Румунії від 28 жовтня 1920 року, Договір про Верхню Силезію між Німеччиною і Польщею від 15 травня 1922 року, Брюнський договір між Австрією і Чехословаччиною від 7 червня 1920 року і ін.[6].

Не дивлячись на те, що положення про національні меншини було відсутнє в Статуті Ліги Націй, відповідні положення в договорах передбачали втручання Ради Ліги Націй за ініціативою одним з його членів. Спеціальні договори про національні меншини передбачали, що зобов'язання держав не могли бути переглянуті і змінені без згоди більшості членів Ради Ліги Націй. При цьому всякий член Ради мав право звернути увагу на небезпеку порушення (або порушення) зобов'язання про меншини з боку якої-небудь держави, а Рада мала право робити заходи і віддавати розпорядження «найбільш відповідні і дійсні за даних обставин».[8]

Зобов'язання держав по відношенню до національних меншин були закріплені спеціальними

резолюціями Ради у кожному окремому випадку (лише відносно конвенції Польсько-данцигської відповідна резолюція не була прийнята, але її стаття 39 визнавала юрисдикцію Ліга Націй). Деякі двосторонні угоди, хоч і знаходилися під гарантією Ліга Націй, носили односторонній характер. Так договір про Верхню Сілезію, підписаний 15 травня 1922 року Німеччиною і Польщею покладав нові зобов'язання тільки на Німеччину. Односторонніми були і Австро-чехословацький договір від 7 червня 1920 року і Польський-чехословацький договір від 23 квітня 1925 року [10].

Разом з тим Угоди про національні меншини, що знаходилися під гарантією Ліга Націй, містили наступні зобов'язання держав: надання всім жителям країни однакового захисту життя і свободи, незалежно від їх походження, національності, мови, раси і релігії; надання всім жителям країни права на відправлення релігійних культів відповідно до канонів своєї конфесії; надання всім громадянам країни умов рівності перед законом і користування однаковими політичними і цивільними правами, у тому числі і правом надходження на службу, без відмінності раси мови і релігії; створення умов для відсутності обмежень в користуванні своєю мовою в особистих відносинах, в торгівлі, богослужінні, друк публічних зборах; вживання заходів, що полегшують особам, що належать до національних меншин, користуватися своєю рідною мовою – усно або письмово – на суді; надання національним і релігійним меншинам права і свободи влаштовувати за свій рахунок школи, церкви і добродійні установи і управляти і контролювати ведення справ в них; забезпечення права оптації громадян.

Крім того, в тих ситуаціях, де іншомовна меншина представлялася “значною”, передбачалося сприяння навчанню дітей з національних меншин на рідній мові в початковій школі (не полягала обов'язковість викладання на державній мові в цих же школах). Крім того у деяких договорах передбачалися додаткові зобов'язання держави перед общинами меншин.

Останньою з подібних декларацій була декларація Іраку від 30.05.1932 р., що покладала на нього зобов'язання, передбачені договорами про меншини. В результаті міжнародна система захисту меншин в системі Ліги Націй юридично розповсюджувалася на групи меншин в 16 державах, (не рахуючи мандатних територій) і охоплювала близько 30 млн. чоловік, що говорять на 36 мовах, що складало в цілому близько 25 % населення цих держав [10]. Система захисту меншин, таким чином, спиралася на 18 міжнародних актів (5 спеціальних договорів про меншини з Польщею, Чехословаччиною, Югославією, Румунією і Грецією; 4 мирних договори із спеціальними розділами про меншини з Австрією, Болгарією, Угорщиною і Туреччиною; 6 декларацій - Албанії, Іраку, Латвії, Литви, Фінляндії і Естонії; Польсько-данцигская конвенція, Мемельська конвенція і Германо-польська конвенція про Верхню Сілезію). Всі ці акти містили положення, що визнає Лігу Націй як спостерігач і гарант у виконанні їх умов.

Позитивним моментом діяльності Ліги Націй в сфері захисту меншин є створення спеціальних міжнародних органів по контролю за дотриманням договірних зобов'язань держав-членів, що стосуються захисту меншин. Цілий ряд моментів міжнародно-правового регулювання положення меншин оформилися в документах Ліги і були згодом розвинені і закріплені в сучасних міжнародних актах. До них відносяться національне рівноправ'я громадян держави, користування ними однаковими цивільними і політичними правами без відмінності раси, мови або релігії (принципи запобігання дискримінації); гарантії користування рідною мовою в судах, відсутність державних обмежень незалежно від встановленої офіційної мови відносно вільного користування яким би то не було мовою в приватних або торгових відносинах, в релігії, пресі, публічних виступах. Меншинам нарівні з іншими групами населення гарантувалося однакове право створювати, вести і контролювати за свій рахунок добродійні, релігійні і суспільні установи, школи і інші виховні заклади, з правом користуватися в них своєю рідною мовою і вільно сповідати в них свою релігію. В окремих випадках розглядалися питання адміністративної автономії і самоврядування [8].

Висновки. Отже, захист прав меншин який існував в міжнародному праві з часів Вестфальського миру і була згодом сформована як міжнародна система захисту меншин що утворилася в рамках Ліги Націй мала ряд серйозних недоліків. Головна з них - відсутність в міжнародному праві даного періоду основоположного принципу права народів на самовизначення. Заперечувалося і колективне право національних меншин, оскільки у всіх розглянутих міжнародних актах передбачався захист не групи, а індивідів, зв'язаних національним походженням. Крім того захист меншин розповсюджувався лише на держави-члени Ліги, тобто не носила універсального характеру, також об'єм прав національних меншин був незначний, а самі національні меншини, на які розповсюджувалися договори, були позбавлені прав подачі петицій в Лігу Націй (лише члени Ради Ліги мали таке право, причому подача петиції не зобов'язувала Раду розглядати її в обов'язковому порядку, а мала інформаційний характер). Процедури контролю за дотриманням договірних

зобов'язань носили недосконалий характер: органи Ліги для збору інформації про положення меншин зверталися до урядів, а представники меншин не могли звертатися в ці органи без згоди своїх урядів; національні меншини не мали права виступати стороною при розгляді їх петиції в Раді Ліги.

Разом з тим, не дивлячись на цю недосконалість, система охорони прав меншин даного періоду носила досить прогресивний характер і у багатьох відношеннях залишається неперевершеною. Деякі знайдені в ній рішення проблем меншин заслуговують серйозного вивчення. Система мала і цілий ряд істотних недоліків. Найбільш очевидним і таким, що викликав найбільше число нарікань і заперечень відноситься її неуніверсальний характер, що виключав ухвалення зобов'язань перед власними меншинами з боку держав Антанти, також система захисту прав меншин не будувалася на безумовній забороні дискримінації за національною ознакою. До недоліків системи відносять також ту обставину, що договори містили багато невизначених формулювань з важливих питань. Істотним недоліком механізмів реалізації і процедур захисту прав меншин було позбавлення права подачі петиції самих представників меншин, оскільки, відповідно до положень договорів, вони могли це зробити лише за допомогою кого-небудь з членів Ради. Крім того, саме їх звернення до одного з членів Ради розглядалося як те що носить суто інформаційний характер, що не зобов'язувало Раду Ліги розглядати справу. Сама система збору інформації про порушення прав меншин мала цілий ряд недоліків оскільки, органи Ліги для збору такої інформації зверталися до порушника, тобто до зацікавленого уряду. Представники меншин також не могли бути стороною при розгляді справи в Раді і не мали права звертатися до суду з проханням про винесення консультативного висновку.

Але, не дивлячись на ці недоліки, система охорони Ліги Націй була значним кроком вперед в теорії і практиці захисту цивільних і політичних прав меншин. У ній вперше був використаний принцип обліку політичних бажань населення при визначенні державних кордонів (інститут плебісциту), хоча його застосування і було непослідовним. Контроль міжнародного органу за дотриманням договорів також був новим елементом в гарантуванні прав, меншин в міжнародному праві. До нововведень можна віднести і введення судового елементу в систему захисту меншин, а також закріпленням згодом в багатьох договорах і міжнародних нормах взаємозв'язку між запобіганням дискримінації і прав меншин.

Також потрібно відмітити, що система охорони меншин в цей період не вичерпувалася діяльністю Ліги Націй – за її межами діяло більше двадцяти двосторонніх договорів, за умовами яких сусідні країни брали на себе взаємні зобов'язання по охороні прав меншин. Саме ці та інші норми в подальшому були враховані Світовим Співтовариством при створенні універсальних норм міжнародного права, щодо захисту прав меншин.

Джерела та література

1. Дмитрієв А. І. Історія міжнародного права / А. І. Дмитрієв, Ю. А. Дмитрієва, О. В. Задорожній. – К. : Видавничий дім «Промінь», 2008. – 384 с.
2. Міжнародне право. Навчальний посібник / За загальною редакцією М. В. Буроменського. – Київ : Юрінком Інтер, 2006. – 600 с.
3. Занепад турецької військово-феодальної держави [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ekursova.in.ua/1r/in-00037.html>.
4. Всесвітня історія: підручник для вузів / за заг. ред. О. М. Романів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bibliograph.com.ua/istoriya>.
5. Заярнюк А., Расевич В. Галицьке греко-католицьке духовенство у першій світовій війні: політичні, культурні і соціальні аспекти / А. Заярнюк, В. Расевич [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://shron1.chtyvo.org.ua/Zaiarniuk_Andrii/Halytske_hreko-katolytske_dukhovenstvo_u_Pershii_Svitovii_viini_politychni_kulturni_i_sotsiialni_asp.pdf.
6. Лазарович М. В. Політика українських урядів періоду визвольних змагань 1917-1921 років щодо національних меншин: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора політичних наук : спец. – 23.00.02 «Політичні інститути та процеси» / М. В. Лазарович. – Чернівці, 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/>
7. Блатова Н. Т., Мельков Г. М. Международное право в документах. 5-е изд., перер. и доп. / Н. Т. Блатова, Г. М. Мельков. – М. : 2004. – 880 с.
8. Статут Ліги Націй [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.hist.msu.ru/Departments/ModernEuUS/INTREL/SOURCES/Legnatust.htm>.
9. Історія Фінляндії [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki>.

10. Підготовка, хід та рішення Паризької міжнародної конференції. Становлення Версальської системи (1919-1920-роки) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://knowledge.allbest.ru/history/3c0a65625b3bd78a4d53b88521216c27_0.html.

Гороть А. Ретроспективный анализ нормативного обеспечения прав меньшинств в международном праве до создания ООН. Защита прав меньшинств, которая существовала в международном праве со времен Вестфальского мира и была впоследствии сформирована как международная система, образовавшаяся в рамках Лиги Наций, имела ряд серьезных недостатков. Главным из них было отсутствие в международном праве данного периода основополагающего принципа права народов на самоопределение. Отрицалось и коллективное право национальных меньшинств, поскольку во всех рассмотренных международных актах предусматривалась защита не группы, а индивидов, связанных национальным происхождением. Кроме того, защита меньшинств распространялась только на государства-члены Лиги. Также объем прав национальных меньшинств был незначительным, а сами национальные меньшинства, на которые распространялись договоры, были лишены права подачи петиций в Лигу Наций. Процедуры контроля за соблюдением договорных обязательств носили несовершенный характер. Вместе с тем, несмотря на это несовершенство, система охраны прав меньшинств данного периода носила достаточно прогрессивный характер и во многих отношениях остается непревзойденной. Некоторые найденные в ней решения проблем защиты меньшинств заслуживают изучения и сегодня.

Ключевые слова: договор, Лига Наций, меньшинство, норма международного права, права меньшинств, самоопределение.

Horot A. Normative-regulatory Support of the Minority Rights in the International Law before Establishment of UN: Retrospective Analysis. The system of protection of minority rights which existed in the international law since the Westphalian Peace and was subsequently transformed into the international system for the protection of minorities within the League of Nations, had a number of serious shortcomings. The main drawback of the international law of this period is the absence of the fundamental principle of the right of peoples to self-determination. The collective right of national minorities was disregarded, since all international acts concerned not the protection of the group, but only the individuals associated by national origin. In addition, the protection of minorities concerned only the Member-States of the League. The rights of national minorities were insignificant, and the national minorities themselves, which were subjects to the terms of the agreements, were deprived of the right to petition the League of Nations. The procedures for monitoring compliance with contractual obligations were imperfect. However, in spite of this imperfection, the system of protection of minority rights of this period was rather progressive and in many respects remains unsurpassed until now. Some solutions to the minority problems found in it deserve to be studied today.

Key words: treaty, League of Nations, minority, norm of international law, rights of minorities, self-determination.